

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ "НЕОФИТ РИЛСКИ"

СТОПАНСКИ ФАКУЛТЕТ
Благоевград 2700, ул. Иван Михайлов 60

Tel. + 359 /73/ 859 52, Fax: + 359 /73/ 308 35

E-mail: economics@swu.bg

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Мариана Ушева

Член на научно жури в конкурс за присъждане на образователна и научна степен „доктор”, обявен от ЮЗУ „Неофит Рилски”

Относно: Провеждането на защита на дисертационен труд за присъждане на ОНС "Доктор" по научната специалност Икономика и управление /индустрия/, професионално направление 3.7 Администрация и управление, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

Автор на дисертационния труд:

Николай Валериев Логодашки

Тема на дисертационния труд:

Възможности за повишаване на конкурентоспособността във винопроизводството

Основание за представяне на рецензията:

Участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд, съгласно Заповед № 951/20.05.2022г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Благоевград

I. Обобщени данни за научната продукция и дейността на кандидата

1. Информация за докторанта

Николай Логодашки е приет за докторант в редовна форма на обучение по докторска програма „Икономика и управление /индустрия/“, професионално

направление 3.7. Администрация и управление“ към катедра „Мениджмънт и маркетинг“ в Стопански факултет на ЮЗУ „Н. Рилски“ – Благоевград, съгласно Заповед № 1542/03.07.2017 г. на Ректора на Югозападен университет „Неофит Рилски“. Паралелно с обучението като докторант той води и семинарни занятия като хоноруван преподавател в Стопански факултет.

В творческата си биография на докторантът красноречиво показва ясна насоченост към управлението, неговите възможности и предизвикателства не просто в национален, но и в международен план.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Докторската дисертация е в обем от 160 страници. Структурата се състои от увод, изложение в три глави, заключение, библиография (общо 95 източника, от които 47 на кирилица и 36 на латиница, 12 Интернет ресурси) и приложения (4 приложения в обем от 9 страници). Дисертационният труд включва 24 таблици, 25 фигури и 7 графики, а в приложенията 9 таблици.

Заглавието на дисертацията е ясно формулирано и е в тясна връзка с докторската теза. Избраната тема е **актуална** от гледна точка на голямото значение на винопроизводството за лозаро-винарския сектор в България, търсенето на адекватни подходи и решения за повишаване на конкурентоспособността на продукта на винопроизводствените предприятия и липсата на изследвания свързани с винопроизводствените предприятия по отношение на конкурентоспособността на продукта, оценката на конкурентоспособността и възможностите за нейното повишаване. Дисертацията се отличава със задълбоченост на извършеното проучване, вникване в същността на изследваните проблеми, обективен анализ и обосновани изводи.

Изследователската логика и структурата на дисертацията са добре изградени. При структурирането се спазва традиционния подход за написването на подобен род трудове – първо се изясняват теоретическите постановки по темата, на второ място се представят различните модели и се правят класификации, а на трето място се прави собственото проучване като се анализират данните от него и се разкриват възможностите, правят се предложения и насоки за усъвършенствания.

Стилът на написване е стегнат и разбираем. **Научният език и научният апарат** съответстват на спецификата на изследваната проблематика. **Използваният инструментариум** е адекватен на проблематиката.

Задължителните атрибути за дисертационно изследване – предмет и обект на изследването, основна научна теза, изследователска цел и задачи **са ясно открити**, с което е очертана рамката на разработката. Тя се характеризира с издържана структура на отделните части на изложението и с ясна логическа обвързаност.

Предмет на изследване на дисертационния труд са възможностите за повишаване на конкурентоспособността на продукта на винопроизводствените предприятия чрез разработването на модел за повишаване на конкурентоспособността. **Обект** на изследване е конкурентоспособността на продукта на винопроизводствените предприятия в България.

Основната цел на разработката е да се оцени конкурентоспособността на продукта на винопроизводственото предприятие и да се разработи модел за нейното повишаване. **Докторската теза** е основана на твърдението, *че динамичните промени в средата, в която работят винопроизводствените предприятия налагат непрекъснато да се полагат усилия за повишаване на конкурентоспособността, което може да се постигне чрез оценяване на конкурентоспособността на продукта и разработване и прилагане на модел за повишаване на конкурентоспособността на продукта на винопроизводствените предприятия.* Тази позиция е подкрепена от пет изследователски задачи, в последствие развити и доказани в цялостното изложение. **Считам, че тезата и изследователските задачи** са защитени в дисертационното изследване.

В **Първа глава**, обем от 38 страници и 3 параграфа, се разглеждат основните концепции за конкуренцията и конкурентоспособността на продукта на винопроизводственото предприятие (концепциите за конкуренция, конкурентоспособност и позициониране на винопроизводственото предприятие, конкурентното предимство, конкурентоспособността на продукта, конкурентните фактори и конкурентните стратегии на винопроизводственото предприятие). Представят се подробно основните концепции за конкурентоспособността, конкурентното предимство и конкурентоспособността на продукта на винопроизводственото предприятие. Специално се отбелязва, че за да може веднъж постигнатото конкурентно предимство на винопроизводственото предприятие да бъде стабилно е необходимо да се обърне внимание именно на конкурентоспособността.

Докторантът ясно разграничава три нива на конкурентоспособността – ниво продукт, ниво предприятие, ниво икономика, като подчертава, че всяко едно от нивата е пряко свързано с останалите две. Подчертава се тезата, че каквото и да било

изменение в конкурентоспособността на всяко от едно от тези нива неминуемо рефлектира върху останалите две, както в положителен, така и в отрицателен аспект. Обобщава се, че конкурентоспособността на продукта на винопроизводственото предприятие включва всички онези негови качества, които му осигуряват предпочитането му от потребителите на фона на удовлетвореност, завладяване на нови пазари, придавайки му конкурентно предимство и увеличаване конкурентоспособността на предприятието, което го произвежда.

Специално трябва да се отбележи разграничението, което прави докторанта, че конкурентоспособността на национално равнище (икономика) е синхронната работа на всички компоненти, които се съдържат в него за постигане на конкурентно предимство, което да привлича все повече както вътрешни, така и външни инвеститори.

В третия параграф на Първа глава вниманието е фокусирано върху конкурентните фактори и конкурентните стратегии на винопроизводственото предприятие, като се посочва, че фактори за конкурентоспособност на винопроизводственото предприятие са всички онези външни и вътрешни влияния, които оказват пряко или косвено въздействие върху неговата конкурентоспособност.

В разработката се следва **логическа връзка** между отделните абзаци и надграждане на съдържанието.

След анализа на литературните източници, се прави извод, че *„конкурентоспособността на винопроизводственото предприятие е възможността му да завладява нови пазари, като безпрецедентно си запазва старите, успоредно с увеличаване на богатството, задоволяване на потребностите и доминация на предлагания продукт на пазара.“* (стр.35)

Специално отбелязвам извода на докторанта, че *„конкурентоспособността на национално равнище (икономика) е синхронната работа на всички компоненти, които се съдържат в него за постигане на конкурентно предимство, което да привлича все повече инвеститори (вътрешни и външни). Колкото повече инвеститори, толкова по-конкурентоспособна икономика.“* (стр. 36)

Докторантът не просто цитира известни автори по темата, а въз основа на теорията, прави собствени заключения, което е съществен принос в контекста на разглежданата проблематика. Добро решение е в края на първа глава докторантът да направи собствени заключения (стр. 43-44).

В **тази глава** докторантът демонстрира отлично познаване на литературните източници, касаещи конкуренцията и конкурентоспособността на продукта на

винопроизводственото предприятие, показва способност да *оцени и очертае* значението им, да направи *обосновани изводи* и *формулира* целесъобразни заключения. Докторантът показва *умения* да прави анализ на литературни източници и на тази основа да прави собствени предложения, с което да допълва научната литература, да *защитава* научни тези, да прави обосновани обобщения и изводи.

Втора глава, обем от 40 страници и 3 параграфа, разглежда характерните особености на винопроизводството в България. Специално внимание е отделено на технологията на производство на вино и етапите на неговото развитие, класификация, характеристики на виното, лозаро-винарските райони за производство на вино в България, и изследване на нагласите на българските потребители за консумиране на вино.

Специално внимание следва да се отдели на третия параграф, в който са изследвани нагласите на българските потребители за консумиране на вино. Високо оценявам проведеното от докторанта собствено проучване с цел да се изследва потребителското поведение и нагласите на българските потребители за консумиране на вино, както и влиянието на COVID-19 пандемията върху тях.

Докторантът показва способност *критично и целенасочено* да използва анализа и синтеза на методологически идеи и на тази основа да съставя необходимата методика, да провежда задълбочено емпирично изследване, професионално да анализира получените резултати и да прави обосновани обобщения и изводи. В резултат на анализа, докторантът обобщава, че *„нагласите на българските потребители за консумация на вино са важни и трябва да отчитат от мениджърите на винопроизводствените предприятия при търсенето на възможности за повишаване на тяхната конкурентоспособност.“* (стр. 85)

В трета глава, обем от 86 стр. и 3 параграфа, докторантът умело надгражда съдържанието на дисертационното изследване, прави оценка на конкурентоспособността на продукта на винопроизводственото предприятие. В тази глава е предложена методология за оценката на конкурентоспособността на продукта на винопроизводственото предприятие, извършена е оценка на конкурентоспособността на продукта на винопроизводственото предприятие и е разработен конкретен модел за повишаване на конкурентоспособността на продукта на винопроизводственото предприятие чрез подобряване на технологията за производство.

Специално отбелязвам обобщената последователност на реда, по който се извършва оценката на конкурентоспособността на продукта на винопроизводственото предприятие, който включва:

1. Анализ на изследвания продукт, определяне свойствата и показателите им за оценка на конкурентоспособността на продукта.
2. Избор на продукт конкурент (базов образец).
3. Определяне на абсолютните стойности на единичните показатели за конкурентоспособност, както на оценявания продукт, така и на продукта базов образец.
4. Изчисляване относителните стойности на единичните показатели за конкурентоспособност.
5. Определяне коефициента на значимост на единичните показатели.
6. Преобразуване на единичните показатели чрез коефициента на значимост в обобщен комплексен показател.

Във втори параграф на тази глава е направена оценка на конкурентоспособността на продукта на винопроизводственото предприятие. И тук се открояват уменията на докторанта да прави систематизации, анализи и да извежда групов комплексен показател и обобщен комплексен показател. Докторантът извежда и обосновава и коефициенти на значимост за относителните показатели на конкурентоспособност.

В третия параграф се акцентира върху модела за повишаване на конкурентоспособността на продукта на винопроизводственото предприятие чрез подобряване на технологията за производство.

Разработен е модел за повишаване на конкурентоспособността на продукта на винопроизводственото предприятие – подобряване на технологията за производство на вино и модернизация на производствените мощности, които да доведат до намаляването на производствените разходи и подобряване на качеството на произвеждания продукт

Считам, че дисертационното изследване има практическа приложимост не само в обектите на проучване, а и в други компании. Докторантът правилно е избрал темата на дисертацията си, доказал е формулираната теза и двете хипотези, направила е обосновани изводи и препоръки.

В **заключението** на дисертацията докторантът е направил необходимите обобщения и основни изводи от дисертационното изследване. Във всички части на дисертационното изследване е ясно видимо собственото присъствие и собствения почерк на докторантът, който определено показва качества на *конструктивност и*

логична последователност, способност за разкриване, дефиниране и решаване на научни и научно-приложни проблеми. Изложени и открити в синтезиран вид са обобщения и резултати от проведените емпирични изследвания, свързани с потребителските нагласи на българският консуматор на вино, оценката на конкурентоспособността на продукта на винопроизводствените предприятия, и разработването на модел за повишаването на конкурентоспособността на продукта на винопроизводственото предприятие чрез подобряване на технологията за производство. Следва да се подчертае, че рецензираното дисертационно изследване се отличава по своята комплексност, широта, дълбочина и обосновка на широк спектър целесъобразни предложения и иновативни подходи.

II. Научни и научно-приложни постижения в дисертационния труд

Във всички части на дисертационното изследване е ясно видимо собственото присъствие и собственият почерк на докторантът, който определено показва качества на *конструктивност и логична последователност*, способност за разкриване, дефиниране и решаване на научни и научно-приложни проблеми. Резултатите и предложенията в дисертационното изследване могат да се приложат и в други организации след адаптиране.

Изследователската логика и структурата на дисертацията са добре изградени. При структурирането сполучливо е приложен традиционния подход: теория – практика – насоки и предложения. Дисертационното изследване е добре балансирано, фокусирано и целенасочено, без излишни отклонения и описания. Научните проблеми са ясно формулирани, а научните изводи и предложения - добре обосновани. Докторантът анализира и извежда характеристики и особености, взаимовръзки и зависимости и изказва виждания и позиции по разглеждания проблем.

Научният принос на дисертацията може да се потърси в няколко тематични направления. Приемам научно-приложните приноси в дисертационното изследване, формулирани от докторанта. Посочените научни и научно-приложни постижения в дисертацията са лично дело на докторанта. Справката за приносите правилно представя научните постижения в дисертацията.

III. Критични бележки към съдържателната част на дисертацията, препоръки към докторанта

Дисертационното изследване отговоря на съдържанието и изискванията за разработване на подобен труд. Направените *критични бележки* бяха *коригирани своевременно и потвърдени с Доклад на научния ръководител*. Бележките бяха от принципиен характер и не влияеха съществено върху положителната оценка на съдържателната част на дисертационното изследване.

IV. Други въпроси

Авторефератът е съставен въз основа на изложението на дисертационния труд и отразява замисъла и структурата на изследването. Той дава представа за обекта, предмета, тезата, целта и задачите на изследването, както и за използваната методология, за структурата и за съдържанието на труда като цяло. Отговаря на приетите стандарти за съставяне на автореферат на дисертационен труд.

Докторантът е посочил *3 самостоятелни публикации*, свързани с дисертационния труд.

Бих искала да задам и един въпрос на докторанта:

1. Кои, според Вас са най-основните стъпки, които трябва да се предприемат не просто за повишаване на конкурентоспособността във винопроизводството в България, но и за осигуряване извеждането и трайното присъствие на българските винопроизводители на международния пазар?

V. Заключение

Дисертацията е *цялостно, задълбочено и добросъвестно научно изследване* на актуален и значим теоретико-методологически и научно-приложен проблем, съдържа *съществени научни и научно-приложни приноси* в областта на повишаването на конкурентоспособността (в частност, повишаване на конкурентоспособността във винопроизводството) и *определено* може да бъде *положително оценена*.

Това ми дава основание за положително заключение, че дисертационният труд **съответства** на изискванията на ЗРАСПБ, на Правилника за неговото приложение, както и Вътрешните правила за развитие на академичния състав в ЮЗУ "Неофит Рилски". Докторантът показва способност за провеждане на самостоятелно изследване и е постигнал теоретични и приложни резултати, представляващи принос към науката и практиката. Предложената разработка е сериозен изследователски труд, който

заслужава много добра оценка. С написания дисертационен труд на тема „Възможности за повишаване на конкурентоспособността във винопроизводството“ и публикациите към него докторант Николай Логодашки **покрива минималните национални изисквания за придобиване на образователната и научна степен „доктор“.**

Представените научни и приложни резултати, съдържащи се в дисертацията, представят докторанта като изследовател, притежаващ знания и умения за самостоятелни изследвания в избраната област. Поради тези причини **оценявам положително дисертационното изследване и призовавам уважаемите членове на научното жури да гласуват за присъждането на Николай Валериев Логодашки образователна и научна степен „доктор“** по научната специалност Икономика и управление /индустрия/, професионално направление 3.7 Администрация и управление, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки.

Благоевград, 29 май 2022 г.

РЕЦЕНЗЕНТ: .....

(доц. д-р Мариана Ушева)